

MULTATULI NIEUWSBRIEF

Korsjespoortsteeg 20
1015 AR Amsterdam
T 020 - 638 1938

info@multatuli-museum.nl
multatuli-museum.nl
multatuli.online

 @multatuli_huis
 multatuli.huis

September 2023

Beste Multatulianen,

We hebben een drukke zomer achter de rug in het museum met een mooie tijdelijke tentoonstelling en volle weekenden. Het aantal bezoekers met museumkaart groeit nog steeds en vooral in de maand augustus hadden de vrijwilligers het druk met rondleidingen. Nu het najaar begint is de rust weer wat teruggekeerd maar nieuws is er zeker nog volop.

Om te beginnen heb ik een persoonlijk nieuwtje: in december krijg ik een tweede kindje en ben ik dus een aantal maanden weg met zwangerschapsverlof. Het museum zal dan volledig door de vrijwilligers worden gerund. Mocht iemand interesse hebben om hieraan bij te dragen, we zijn altijd op zoek naar nieuwe vrijwilligers. Vóór die tijd gaan we ervoor zorgen dat de langverwachte tentoonstelling over *Multatuli en Mimi* zal openen in het museum. Leden ontvangen binnenkort een uitnodiging voor de opening.

Wat kunt u zoal lezen in deze nieuwsbrief: een introductie op de tijdelijke tentoonstelling over abolitionist Marten Douwes Teenstra (1795 - 1864) en een interview met de schrijver van diens biografie: Jaap Tuma. De tentoonstelling is nog tot 1 oktober te zien in het museum waarna hij weer terug zal gaan naar Ulrum, Groningen, vanwaar we hem te leen hebben; dus komt dat zien! Verder kreeg het museum een bronzen beeldje van Saïdjah en Adinda geschonken, bezochten we met vrijwilligers de collectie van het genootschap in het Allard Pierson en verschijnt in november weer een editie van *Over Multatuli*, waarvan we een voorproefje hebben opgenomen. We sluiten af met een leuk interview met Reinier Salverda: over zijn zoektocht naar de 'echte' Batavus Droogstoppel.

Tot slot wil ik er graag de aandacht op vestigen dat zondag 24 september bij het radioprogramma OVT een speciaal item over *de as van Multatuli* wordt uitgezonden. Hiervoor zijn onder andere Dik van der Meulen en Gaia van Bruggen geïnterviewd en werd er een bezoek aan het museum gebracht. Multatuli geldt als de eerste Nederlander (in de moderne tijd) die zich liet cremieren. Wat zijn redenen voor deze opvallende keuze waren en hoe zijn verhaal past in de geschiedenis van crematie in Nederland, zal allemaal aan bod komen.

Ik wens jullie veel lees (en luister) plezier!

Vriendelijke groet,

Esther Verschueren, conservator

ELSRIJKLEZING: DE BETEKENIS VAN MULTATULI, TOEN EN NU - DIK VAN DER MEULEN

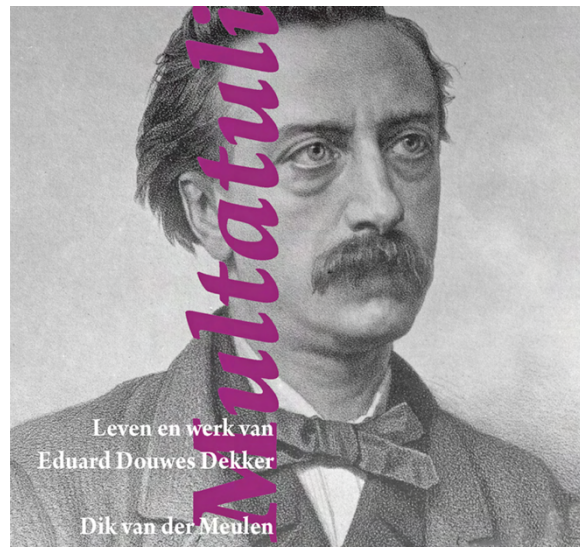
Op woensdag 11 oktober geeft Dik van der Meulen een lezing in de grote (kerk)zaal van Huis Elsrijk (Graaf Aelbrechtlaan 138). In zijn lezing 'De betekenis van Multatuli, toen en nu' behandelt van der Meulen wat Multatuli dacht en schreef over verschillende maatschappelijke kwesties en stelt de vraag of er vandaag de dag nog altijd lessen uit zijn werk zijn te trekken. De lezing is gratis of met een vrijwillige bijdrage bij te wonen.

Ongelijkheid, armoede, uitbuiting, vrouwenrechten en zelfs het klimaat: het zijn thema's die anderhalve eeuw geleden al voorkwamen in het werk van Multatuli (pseudoniem voor Eduard Douwes Dekker (1820-1887)). De opvattingen die hij hierover verkondigde doen ook nu nog verrassend eigentijds aan. Bovenal geldt dit natuurlijk voor een onderwerp dat velen vandaag de dag weer bezighoudt: het koloniale verleden van Nederland. Eind 2022 heeft de Nederlandse regering eindelijk haar excuses aangeboden voor de misstanden die Multatuli al in 1860 in zijn *Max Havelaar* aan het licht bracht.

TENTOONSTELLING MULTATULI HUIS: 'EN TOCH ZAL IK'

Tijdelijke tentoonstelling over Marten Douwes Teenstra tot en met **1 oktober** te zien in het Multatuli Huis.

Maak kennis met het leven en het werk van abolitionist Marten Douwes Teenstra die zich in zijn boeken kritisch uitsprak tegen de slavernij en pleitte voor afschaffing. Vanaf het eind van de achttiende eeuw groeide het abolitionisme (de roep om slavernij af te schaffen) sterk. Ook in Groningen spraken steeds meer mensen zich uit tegen slavernij. Onder hen was Marten Douwes Teenstra (1795-1864), de zoon van een rijke doopsgezinde boer in het uiterste westen van de provincie Groningen. Hij werkte als ambtenaar in Zuid-Afrika, op Java en in Suriname. Tijdens en na deze reizen publiceerde Teenstra meerdere boeken waarin hij zeer kritisch was over slavernij. Hij beschreef in detail de gruwelijke omstandigheden van tot slaafgemaakten, waar hij zelf getuige van was. Na zijn terugkeer naar Nederland in 1834 schreef hij brieven aan het parlement, waarin hij fel pleitte voor de afschaffing van de slavernij. In 1864 overleed hij, een jaar na de wettelijke afschaffing van slavernij in Suriname en op de Antillen

Leven en werk van
Eduard Douwes Dekker

Dik van der Meulen

wanneer woensdag 11 oktober 2023, aanvang 20.00 uur
wat Dik van der Meulen over

De betekenis van Multatuli, toen & nu

waar Huis Elsrijk [kerkzaal], hoek Graaf Aelbrechtlaan | Ruyschlaan
aanmelden via ELSRIJKLEZING@STADSDORPELSRIJK.NL

een vrijwillige bijdrage na afloop wordt zeer op prijs gesteld
WWW.STADSDORPELSRIJK.NL

Elsrijk lezing

Op dit onderwerp én andere zaken in Multatuli's geschriften die de actualiteit nog altijd beheersen, zal Multatuli-biograaf Dik van der Meulen tijdens zijn voordracht uitvoerig ingaan.

**Marten Douwes
Teenstra**
(Ruigezand 1795 –
Ulrum 1864)

Teenstra gold in zijn tijd als één van de belangrijkste Nederlandse abolitionisten, Anton de Kom noemt hem zelfs in zijn boek *Wij slaven van Suriname*, maar in latere periodes lijkt hij in de vergetelheid te zijn geraakt. De tentoonstelling werd gemaakt door *Stichting Urlum 1834*, op basis van het gelijknamige boek van Jaap Tuma. Het Multatuli Huis helpt graag mee het werk van deze belangrijke schrijver ook buiten Groningen meer bekendheid te geven. Vandaar dat u de tentoonstelling nu tijdelijk in Amsterdam kunt bezoeken.

INTERVIEW MET JAAP TUMA

schrijver van het boek En toch zal ik over het leven en het werk van Marten Douwes Teenstra. Samen met Stichting Urlum 1834 maakte hij naar aanleiding van zijn boek de gelijknamige tentoonstelling die wij nu kort te leen hebben in het Multatuli Huis in Amsterdam.

Hoe heb jij ooit kennis gemaakt met Marten Douwes Teenstra?

Ik had eigenlijk nooit wat met geschiedenis. Maar vanaf een bepaalde leeftijd raak je geïnteresseerd in waar je vandaan komt. Mijn woonplaats Ulrum, waar ik nagenoeg mijn hele leven al woon, is vooral bekend om het verhaal van de kerkelijke afscheiding onder dominee Hendrik de Cock in 1834. Ik las op een gegeven moment over dit 'verhaal van Ulrum', waar ruim 100 soldaten werden ingezet (op een bevolking van zo'n 900), om de ruzie binnen de kerk te beteugelen. En ik realiseerde me dat dit toch heel bijzonder was. De overheid had soldaten ingezet tegen haar eigen burgers! Om een onenigheid binnen de kerk! Ruim een half jaar waren de soldaten ingekwartierd bij de dorpsbewoners.

Binnen datzelfde verhaal las ik dat ene Marten Douwes Teenstra de schrijver bleek te zijn geweest van het meest opruiende pamflet uit die tijd. Deze Teenstra was in dat jaar 1834 in Ulrum komen wonen, na zes jaar in Suriname te zijn geweest. Hij bleek 'een verhaal op zich'; mijn interesse was gewekt. Inmiddels heb ik denk ik alles wat er óver Marten Douwes Teenstra geschreven is in mijn boekenkast, maar vooral ook wat er dóór hem geschreven is.

Waarom moet men volgens jou Marten Douwes Teenstra en zijn werk leren kennen?

Teenstra is niet 'een verhaal van Ulrum' maar een verhaal met een veel breder bereik. Het is het verhaal van een strijder, van iemand die de mensen wakker wilde schudden, de ogen openen. Hij wilde dat dingen veranderd werden, verbeterd werden, eerlijker, menselijker. Vooral zijn strijd om de slavernij afgeschaft te krijgen valt daaronder. Nadat

hij in Zuid-Afrika, op Java en in Suriname de slavernij met eigen ogen had gezien, streed hij met woord en pen tegen dit onrecht. En wat ik ook belangrijk vind; stel jezelf de vraag of we het nu, 200 jaar later, echt zoveel beter doen. Dat we ons afvragen hoe onbegrijpelijk het is wat de ene mens (c.q. overheid) de ander kon aandoen, is binnen het thema slavernij zeker een punt. Hoe actueel is dat punt als we denken aan de toeslagen-affaire, aardbevingen door gaswinning, natuurrampen door olie, stikstofmaatregelen versus racewedstrijden in de duinen van Zandvoort. We (en u mag zelf invullen wie 'we' is/zijn) denken nog steeds niet aan de ander. Het draait allemaal nog steeds om het geld.

Is er een passage uit zijn werk dat zijn denken en/of zijn pleidooi het beste weergeeft?

De Neger-slaven in de kolonie Suriname uit 1842 is een boek met veel felle uitspraken. Teenstra was niet de enige en zeker ook niet de eerste abolitionist, maar zijn manier van schrijven was voor die tijd uitzonderlijk, recht voor zijn raap. Die schrijfstijl raakte meer ingeburgerd na *De hut van oom Tom* en *Max Havelaar*, maar was in Teenstra zijn tijd not-done. Dat heeft hem ook zijn kop gekost, lees: een 'functie elders' opgeleverd. Een krachtige uitspraak deed hij al in 1828 in *De vruchten mijner werkzaamheden* als hij beschrijft dat de slaven in Kaapstad nog slechter werden behandeld dan het vee in Nederland. De afschaffing van de slavernij volgde pas 35 jaar later.

Wat is het boek waar onze lezers het beste mee kunnen beginnen?

Het in 1853 verschenen boek *De Kinderwereld* is in 1974 opnieuw uitgegeven en best nog veel op boekwinkeltjes.nl verkrijgbaar. Het was eigenlijk een voordracht van Teenstra bij het Nut van 't Algemeen, maar de reacties waren dusdanig dat hij het uitgegeven heeft. In het boek wordt op een ironische wijze het spelen van kinderen vergeleken met het handelen van volwassenen. Bijvoorbeeld het bokjespringen: volwassenen die al gebukt gaan krijgen ook nog eens het volle gewicht te dragen van diegenen die het hogerop zoeken. Veel van dat soort vergelijkingen zijn ook in de huidige tijd nog herkenbaar.

NIEUW IN DE COLLECTIE

Schenking van mevrouw Teunissen aan het genootschap

Afgelopen juli kregen wij een bronzen standbeeldje *Saïdjah en Adinda met de buffel* door kunstenaar Cor Hund (1915 – 2008) in de collectie van het museum. Het standbeeldje werd geschonken door Trees Teunissen. Zij was lid van het genootschap en is afgelopen juni overleden. In haar nalatenschap had ze het beeldje als gift aan het museum laten opnemen.

Het standbeeldje behoort tot een serie die Cor Hund maakte van beeltenissen van Saïdjah, Adinda en de buffel. In 1960 kreeg hij van onder andere G.A. van Oorschot (1909 – 1987) de opdracht om een standbeeld ter ere van Multatuli te maken voor de stad Amsterdam. Hij koos voor dit project, in plaats van een portret van Multatuli, zijn twee meest bekende romanfiguren en probeerde meerdere composities uit in gips en brons.

BEZOEK AAN DE COLLECTIE

Multatuli Genootschap in het Allard Pierson.

In mei bezochten we met de vrijwilligers van het Multatuli Huis de tentoonstelling *Open Kaart* en de collectie van het Multatuli genootschap die bij het Allard Pierson in bruikleen ligt. We kregen een fantastische rondleiding van conservator Reinder Storm langs de tentoonstelling waar in de laatste zaal het originele handschrift van de Max Havelaar opengeslagen lag. Daarna werden we door Klaas van der Hoek, conservator en beheerder van onze collectie bij het Allard Pierson, ontvangen in de leeszaal waar een aantal documenten en originele handschriften van Multatuli speciaal voor ons uit het depot waren gehaald. De meeste van deze documenten zijn dermate kwetsbaar dat we ze niet vaak aan publiek kunnen tentoonstellen.

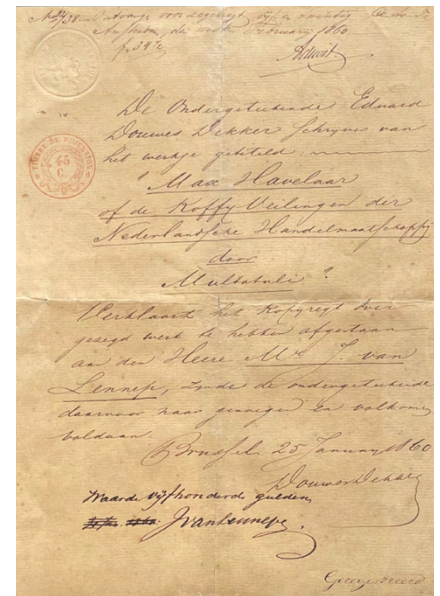
Het lukte hem niet om tot een ontwerp te komen dat zich naar een groot standbeeld liet vertalen en in 1969 gaf hij daarom de opdracht weer terug. Uiteindelijk kwam er toch een standbeeld voor Multatuli, het ons bekende portret van de schrijver, gemaakt door Hans Bayens (1924 – 2003), dat in 1987 zijn plaats kreeg op de Torensluit in Amsterdam. Het onderwerp hield Cor Hund de rest van zijn leven bezig en hij kwam er nog vaak op terug vandaar dat er meerdere composities bekend zijn zowel groot als klein.

Een leuk weetje bij het beeldje is nog dat er commentaar kwam op wat er afgebeeld was. Adinda zou namelijk nooit in Indonesië op de buffel plaats mogen hebben genomen. Hoe het ook zij, het kleine beeldje is een prachtige toevoeging aan de collectie van het museum en heeft een ereplaats op de schoorsteenmantel op de begane grond, met grote dank aan mevrouw Teunissen!

Binnenkort willen we graag voor leden van het genootschap eenzelfde bezoek aan de collectie organiseren. Ruim van tevoren krijgt u van ons bericht hoe u zich hiervoor kunt aanmelden.

Het contract met Jacob van Lennep, waarin Multatuli afstand doet van het kopijrecht van de Max Havelaar

In collectie Multatuli Genootschap; in bruikleen bij het Allard Pierson

OVER MULTATULI - VOORAF

In November verschijnt het jaarlijks terugkerend tijdschrift van het Multatuli Genootschap. Hieronder kunt u alvast lezen wat er dit keer allemaal in zal worden behandeld. Het tijdschrift krijgen leden toegestuurd maar zal ook in het museum en bij de uitgever Verlooren los te koop zijn.

150 jaar na de afschaffing van de slavernij maakte koning Willem-Alexander excuses voor deze 'misdaad tegen de menselijkheid', waartegen 'de stadhouders en de koningen van het Huis van Oranje niets hebben ondernomen'. Volgens staatsrecht deskundige Peter Rehwinkel in *de Volkskrant* had hierbij 'de naam Multatuli mogen klinken'.

Inderdaad horen spijtbetuigingen over het slavernij- en koloniale verleden gepaard te gaan met aandacht voor het verzet daartegen in zowel Nederland als in de koloniën. *Over Multatuli* opent dan ook met een pleidooi van historicus Sander van der Horst voor een 'nationale antikoloniale herdenkingsdag'. Hij vertelt over Multatuli's achterneef Ernest Douwes Dekker, die onder invloed van zijn oudoom een antikoloniale activist werd en postuum de eretitel 'Vader van het Indonesische nationalisme' kreeg.

Hoezeer Multatuli in Indonesië wordt beschouwd als inspiratiebron voor de antikoloniale strijd, blijkt uit het verslag van het bezoek van Jacqueline Bel aan het in 2018 geopende Museum Multatuli in Lebak.

Multatuli en Marx in Brummen - Elsbeth Etty

De Geiten Pers 2020

Een tijd terug schreef Elsbeth Etty voor *De Geiten Pers* een kort verhaal over een fictieve ontmoeting tussen Multatuli en Karl Marx. Beiden verbleven in de winter van 1859 kort in Brummen. Waar zouden ze het over hebben gehad als ze elkaar toen hadden ontmoet? Het boekje is nu ook in het museum verkrijgbaar.

Daarentegen miste schrijfster Marion Bloem als beginnend auteur in *Max Havelaar* het 'Indische perspectief': de geschiedenis van haar uit Indonesië afkomstige ouders. 'Ik stelde me voor dat die verhalen wel in het pak van Sjaalman zaten,' vertelt ze in een interview met Janna Toepoel. Over dat pak van Sjaalman hield Elsbeth Etty een voor dit nummer bewerkte lezing op het Sjaalman-symposium, afgelopen juni aan de VU.

Verder in deze aflevering een lezing van en een interview met Gaia van Bruggen over haar biografie van Dekkers tweede vrouw Mimi Hamminck Schepel, voorafgegaan door een artikel van Dik van der Meulen, die in Carel Vosmaers correspondentie nieuwe biografische wetenswaardigheden over Multatuli aantrof. Hoe scenarioschrijver Ger Beukenkamp zich in zijn theaterstuk over Multatuli, *Het leven van een klokkenluider*, verhoudt tot de historische feiten, onthult hij in 'Alles liegt'.

Ten slotte: op 16 juli 2023 werd de honderdste sterfdag van Louis Couperus herdacht met de onthulling van een gedenksteen in de Amsterdamse Nieuwe Kerk, waar ook een Multatuli-steen ligt. In 'Multatuli en Couperus naast elkaar gelegd' vergelijkt Liesje Schreuders Multatuli's *Max Havelaar* met Couperus' *De stille kracht*.

De vaste rubrieken 'Het citaat', 'Recensie', 'Museumkroniek', 'Column' en 'Verschenen' zijn verzorgd door respectievelijk Elsbeth Etty, Jurjen Pen, Esther Verschueren, Abdelkader Benali en Jelle Brumsen.

De redactie

Schrijven, drukken, schrappen? **Max Havelaar in tijden van sensitivity reading, laaggeletterdheid en ontleding** - **Jacqueline Bel**

Primavera Pers september 2023

Op 7 september gaf Jacqueline Bel de 32ste Bert van Selm-lezing ter opening van het academische jaar van de Universiteit Leiden. Haar lezing werd ook in boekvorm uitgegeven.

Is de literatuur nog wel veilig voor ingrepen door uitgevers en *sensitivity readers*? Die vraag werd voorjaar 2023 actueel door de rel over het censureren van romans van Roald Dahl. Is literatuur dan heilig, was tegelijkertijd de kwestie in het licht van laaggeletterdheid en ontleding? Aan de hand van een ontdekkingstocht langs de editiegeschiedenis van de *Max Havelaar* (1860) van Multatuli én een proeve van *sensitivity reading* van deze roman, onderzoekt Jacqueline Bel de materie. Spoiler: deskundigheid gaat boven sensitiviteit.

Handleiding voor ontheemden - Robin Block

Atlas Contact 18 juli 2023

'Halfheid leidt tot niets. Half-goed is niet goed. Half-waar is onwaar.' Met dit citaat uit Multatuli's *Max Havelaar* begint Robin Block zijn nieuwe dichtbundel *Handleiding voor Ontheemden*. Hij verwijst hiermee naar de situatie waarin zijn grootouders verkeerden, die na de tweede wereldoorlog vanuit Indonesië naar Nederland kwamen. In Indonesië werden ze als Nederlanders gezien terwijl ze in Nederland juist niet Nederlands genoeg waren. Zo hoorden ze er altijd half bij. In zijn gedichten spiegelt Block, schipperend tussen verschillende culturen en nationaliteiten, zijn eigen zoektocht naar identiteit aan die van zijn grootouders. Tijdens zijn reis naar het moderne Indonesië komt 400 jaar koloniale geschiedenis tot leven.

Afgelopen Mulatuli Festival droeg Robin Block een aantal van zijn gedichten voor en zijn bundel is nu tijdelijk ook in het museum te koop.

INTERVIEW MET REINIER SALVERDA

'Een dichter schept niets, hy voegt samen en regelt'

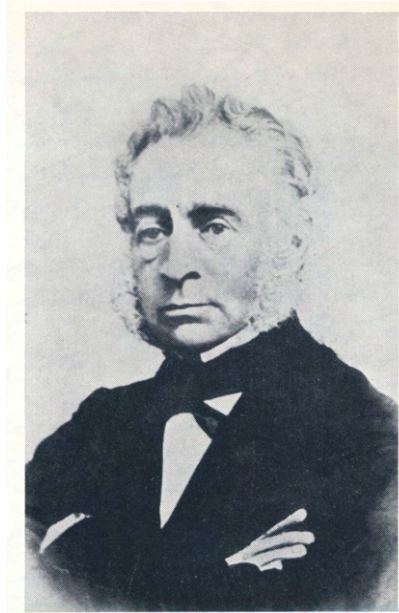
Wie was de 'echte' Batavus Droogstoppel? Robert Voûte (1810-1871), koffiehandelaar en tijdgenoot van Multatuli, gold altijd als de meest waarschijnlijke inspiratiebron. Hoogleraar Nederlandse taal en letterkunde Reinier Salverda draagt een nieuwe kandidaat aan: Robert Voûte senior, oudoom van Multatuli's tijdgenoot, handelaar in thee en een fervent pamflettist die zijn brieven graag begon met 'ik'.

'In 1858 ontmoeten Multatuli en Robert Voûte jr. elkaar in een tweedeklas hotel in Rotterdam. Voûte jr. is op dat moment een grote speler op de Amsterdamse beurs; één van de misschien tien handelaren die wereldwijd de prijs van koffie bepalen. Multatuli is een jaar eerder teruggekeerd uit Nederlands-Indië en moet nog debuten. De schrijver en de koffiehandelaar spreken elkaar hooguit een halfuur. Is dat voor Multatuli genoeg om Voûte jr. om te vormen tot het personage Droogstoppel?'

Reinier Salverda beantwoordt zijn eigen retorische vraag: 'Het kan. Het kan zijn dat Droogstoppel voornamelijk het product is van verbeelding. Dat Multatuli Voûte jr. als een lege huls heeft opgevuld. Douwes Dekker zelf schreef in een brief dat deze koffiehandelaar model stond voor het personage Droogstoppel.¹ Toch is het te gemakkelijk om Voûte jr. en dat gesprek in een Rotterdams hotel te beschouwen als Multatuli's enige inspiratiebron. Droogstoppel verdient beter.'

Salverda heeft de *Max Havelaar* al zeker dertig keer gelezen. 'Multatuli is de belangrijkste Nederlandse schrijver. Elk jaar behandel ik hem met mijn studenten aan de Universiteit van Londen, en neem ik ook zelf het boek weer ter hand. Om met Martinus Nijhoff te spreken: *'Elke dag van de week lees ik boeken maar op zondag herlees ik boeken.'* Zelfs na dertig jaar ontdek ik elke keer weer iets nieuws.'

Zoals het feit dat Droogstoppel net zo goed de hoofdpersoon is van *Max Havelaar*. 'De eerste zestig pagina's, het Amsterdamse stuk, daar hoort hij thuis,' zegt Salverda. 'Hij valt op een briljante manier het verhaal binnen. *'Ik ben makelaar in koffie, en woon op de Lauriergracht nummer 37. Het is mijn gewoonte niet, romans te schrijven, of zulke dingen...'*

Koffiehandelaar Robert Voûte jr. (1810-1871) sprak Multatuli een halfuur in een Logement 2e klas in Rotterdam.

Met die regels pakt Multatuli de lezer helemaal in. Het is absoluut onduidelijk of die 'ik' echt is of niet. Hetzelfde geldt voor het adres: een bestaande straat en een niet-bestaand huisnummer.

Dit is hoe Multatuli schrijft. Hij neemt een kern van waarheid en vervormt die tot er iets nieuws ontstaat. De pit van zijn personages is uit de werkelijkheid gegrepen. Na de pit volgt een vonk en ontvlamt de inspiratie. *'Een dichter schept niets maar voegt samen en regelt.'* Dat is de poetica van Eduard Douwes Dekker.'

Salverda ging op zoek naar de 'pit' van Droogstoppel, en ontdekte dat Voûte jr., de gedoodverfde kandidaat, een oudoom had: Robert Voûte sr. (1747-1823). 'Deze 18e-eeuwer heeft meer kenmerken van het personage in de *Max Havelaar*. Hij was zuinig, een echte centenman. Zijn mening - over handel, over politiek, over de economie, over godsdienst - stak hij niet onder stoelen of banken. In pamfletten pleitte hij voor hervorming van de theehandel en ageerde hij tegen het monopolie van de V.O.C. Frappant is dat hij zijn schrijfsels vaak begon met 'ik'. Dat is een typische trek van Droogstoppel, en een typische trek van Voûte sr.

En het wordt nog mooier! In 1791 begint Voûte sr. een felle polemiek met de Rotterdamse dichter Barend de Fremery (1750-1811). In hun pamfletten geven de dichter en thee-makelaar elkaar er ongenadig van langs. *'Hier moet niet gefilosofeerd maer gevochten worden'*, schrijft Fremery aan Voûte sr.

¹ Deze ontdekking werd gedaan door Piet Spigt, auteur van *Keurig in de contramine* (1975).

Robert Voûte sr. (1747-1823) was handelaar in thee en onderhield een polemiek met de Rotterdamse dichter Fremery.

Als Voûte sr. - ondanks zijn aanhoudende kritiek op de V.O.C - een gebed voor de Compagnie publiceert, noemt Fremery dat schijnheilig.' Salverda glimlacht. 'Hier zien we toch echt iets Droogstoppeligs in Voûte sr. en iets Multaluaiaans in Fremery.'

Reinier Salverda is hoogleraar Nederlandse taal en letterkunde aan de University College London. In de jaren '80 woonde hij in Jakarta, waar hij aan de Universitas Indonesia meehielp met het opbouwen van de vakgroep Nederlands. Salverda verdiepte zich in de man die model zou staan voor Droogstoppel. Voor het verslag van zijn onderzoek, lees: Reinier Salverda, 'Belangrijke bron van Max Havelaar ontdekt' in: De Lage Landen, nov. 2020, p. 26-31. Uitgebreide versie in een zesdelig feuilleton op: www.de-lage-landen.com

Janna Toepoel

Hoewel Voûte sr. overleed in het jaar na Multatuli's geboorte, moet Douwes Dekker geweten hebben van diens bestaan. 'Voûte sr. was in zijn tijd een grootheid; telg uit een van de machtigste families in Amsterdam,' vertelt Salverda. 'Tijdens zijn opleiding tot assistent-resident in Batavia is Multatuli ongetwijfeld op Voûtes pamfletten gestuit; die staan daar nog altijd in de bibliotheek.'

Volgens Salverda lijkt de dynamiek Fremery-Voûte sr. op die van Havelaar en Droogstoppel. Want: 'De polemiek tussen Voûte sr. en Fremery gaat niet slechts over thee. We zien hier twee wereldbeelden op elkaar botsen. Het is een strijd tussen de dichterlijke waarheid en de waarheid van het geld. Hetzelfde thema komt terug in de *Max Havelaar*. Multatuli is een manipulatieve schrijver. Hij geeft ons niet zomaar een verhaal; zijn boek is een manifest. De oratie tegen koning Willem III - niemand ziet die aankomen! Het is een sublieme explosie van woede. Woede over de manier waarop de wereld is ingericht. Woede over het feit dat de Saïdjah's het loodje leggen. Uiteindelijk is het die woede, die diepe emotie, waartegen de Droogstoppels het afleggen. In de *Max Havelaar* wint de moraliteit het van het geld.'

KORTE RUBRIEKJES

Rizal en Multatuli (een vervolg)

In mei ontving het genootschap J. Eduardo Malaya, de ambassadeur van de Filipijnen, die ter nagedachtenis aan de Filipijnse schrijver en vrijheidsstrijder José Rizal (1861 - 1896) een bezoek aan het museum bracht. In de vorige nieuwsbrief verwees ik kort naar enkele artikelen over de overeenkomsten tussen Multatuli en Rizal die in eerdere edities van *Over Multatuli* verschenen en die online te vinden zijn. Voor lezers die daarin geïnteresseerd waren: in de Filipijnse media verscheen [een artikel over de band van Rizal met Nederland](#) en met name Multatuli.

MUSEUMNACHT IN HET MULTATULI HUIS

Zaterdag 4 november

Ook dit jaar doet het Multatuli Huis weer mee met de Amsterdamse museumnacht. Het programma van de avond in het museum zal aansluiten op de tentoonstelling die in november opent. We organiseren muziek afgewisseld met een voordracht van *Tughater* uit Multatuli's *Minnebrieven* (1861). Daarnaast zijn er doorlopend rondleidingen en zijn er drankjes voor bezoekers. We werken deze museumnacht samen met het Harry Mulisch Huis die een boottocht hebben georganiseerd die tussen het Multatuli Huis en het Harry Mulisch Huis heen en weer zal pendelen. Tijdens deze boottocht kunnen bezoekers luisteren naar verschillende voordrachten van dichters en op deze manier maar liefst twee schrijvers en hun schrijvershuizen leren kennen.

LID WORDEN

Wilt u lid worden van het Multatuli Genootschap?

Als lid ontvangt u nieuwsbrief, jaarboek, gratis toegang en uitnodigingen voor lezingen en evenementen voor slechts € 35,- per jaar.

Bij interesse of voor meer informatie kunt u een mail sturen naar:
info@multatuli-museum.nl